

Detaljerad utvärdering

Blekinge tekniska högskola

Betyg: underkänt, kanadaklausul

Policyn inleds med följande redan i ingressen:

”Ytterst ska varje medarbetare fungera som ambassadör för Blekinge Tekniska Högskola.” Vidare:

”Kommunikationen ska bidra till att stärka BTH:s profil inom tillämpad IT, innovation och hållbar utveckling.”

Kommentar: Policyn riktar sig redan från början till varje medarbetare, inte bara till sådana som fyller en speciell administrativ funktion (t ex kommunikationsansvariga). Medarbetarna ses vidare som ambassadörer och inte som individer. De reser frågan om meddelarfriheten gäller då denna gäller medarbetarna som individer/medborgare. Vidare sätts begränsningar upp avseende innehållet i kommunikationen som verkar strida mot yttrandefriheten.

”Därför ska marknadsavdelningen alltid informeras om aktiviteter och händelser på högskolan som kan vara av sådan karaktär att media ska meddelas.”

Detta strider direkt mot meddelarfriheten och specifikt mot anonymitetsskyddet (enligt JK:s beslut från 2001).

”Personliga hemsidor som kopplas till BTH:s webbplats får endast innehålla material som är relevant för BTH:s verksamhet.”

Kommentar: Den regeln har vi inte sett tidigare. Är den laglig? Kan inte en anställd uttrycka sig som medborgare på en hemsida som kopplas till BTH:s webbplats och i kraft av detta åtnjuta yttrandefrihet?

Grundlagen omnämns men det sägs inte att den är överordnad kommunikationspolicyn. Dock sägs att den senare ”utgår från” den förra, vilket är otydligare och förenligt med att de båda är på samma nivå.

Chalmers tekniska högskola

Betyg: underkänt

”Så långt det är möjligt ska den externa kommunikationen föregås av intern kommunikation och förankring.”

En liknande formulering återfinns i den kommunikationsplan som tagits fram på Högskolan i Gävle. Formuleringen kritiserades av flera statsvetare i Uppsala.

”Den externa kommunikationen ska:

- bidra till att Chalmers uppfattas som ett internationellt konkurrenskraftigt tekniskt universitet med starka utbildnings- och forskningsområden.
- bidra till att skapa förtroende för Chalmers verksamhet och att utveckla goda relationer och samarbeten med omvärlden.
- bidra till att Chalmers uppfattas som en attraktiv plats för studenter, forskare och andra anställda samt för verksamhetens olika intressenter.”

Kommentar: Formuleringarna gör det i princip omöjligt att kritisera högskolan i media, vilket strider mot yttrandefriheten.

”Varje medarbetare vid Chalmers har ett ansvar att ... vara en god och professionell ambassadör för Chalmers.”

Kommentar: Medarbetare ses med andra ord som ambassadörer för Chalmers och inte som individer/medborgare som kan utnyttja meddelarfriheten. På slutet sägs att det är ett internt dokument som är underordnat grundlagarna och andra lagar. Det betyder rimligen att det i konfliktfall är dessa andra lagar som gäller. JK:s rekommendation att från början avgränsa syftet till att gälla enbart officiell kommunikationsverksamhet är dock att föredra, då konflikter mellan plan och grundlag på så sätt minimeras.

Göteborgs universitet

Betyg: godkänt, med anmärkning

Har en attraktiv kommunikationspolicy som betonar öppenhet och kritiskt tänkande. Dock kan man anmärka på dels att policyn inte är tillgänglig för offentlig insyn utan ligger på internsidorerna, dels att ingen hänvisning görs till de lagar som styr yttrandefriheten, inte minst grundlagarna. Eftersom inget sägs i planen som skulle kunna strida mot grundlagarna kanske detta trots allt är acceptabelt.

Högskolan i Halmstad

Betyg: underkänt

”Medarbetare och studenter ska ses som representanter för Högskolan i Halmstad.”

”Enskilda individer har enligt den grundlagsstiftande meddelandefriheten rättighet att uttala sig.”

Kommentar: Av den första satsen följer att medarbetare och studenter inte kan yttra sig som enskilda individer och medborgare utan bara som representanter för högskolan. De är därmed undantagna från den princip om meddelarfrihet som uttrycks i den andra satsen. Policyn är klart grundlagsstridig.

Högskolan i Jönköping

Betyg: underkänt

”Den externa kommunikationen skall skapa kunskap om och positiva attityder till högskolan för att förstärka trovärdighet och anseende. Detta skall leda till att högskolan får ökad förmåga att rekrytera studenter och personal och större handlingsutrymme genom till exempel ökade resurser.

... Extern kommunikation är även att enskilda forskare och lärare deltar i aktuell debatt i press, radio eller TV, liksom att biblioteket tillhandahåller forskningsresultat.”

Kommentar: Det följer att enskilda forskare och lärare som deltar i aktuell debatt måste skapa positiva attityder till högskolan för att förstärka trovärdighet och anseende. Det är en inskränkning av yttrandefriheten samt av meddelarfriheten.

”Massmediekontakterna skall liksom annan extern kommunikation skapa kunskap om och positiva attityder till högskolan. ... Ansträng dig för att alltid lyfta fram det positiva i alla massmediekontakter.”

Kommentar: Detta innebär inskränkningar av yttrandens innehåll och strider mot yttrandefriheten. I policyn finns många ”dubbla budskap”. Först sägs att man måste vara positiv osv. Sedan tas detta tillbaka med hänvisning till meddelarfriheten.

Kungliga tekniska högskolan

Betyg: godkänt

Bra och insiktsfull kommunikationsplan som klart och tydligt säger att medarbetare i allmänhet inte kan ses som ambassadörer och att högskolan inte kan bestämma vad de ska säga. Däremot vill högskolan underlätta för dem som vill agera högskoleambassadörer. Detta är oproblemiskt.

Lunds universitet

Betyg: underkänt

”Syftet med kommunikationsplattformen är att stärka universitetets varumärke d.v.s. universitetets förtroendekapital. Kommunikation och profilering skall framför allt lyfta fram grundutbildning och forskning för att stärka konkurrenskraften både nationellt och internationellt.”

”Tillit, samarbetsvilja och lojalitet mot universitetet liksom gemensamt ansvarstagande skall vara vägledande.”

Kommentar: att kräva att medarbetarna ska vara lojala i en kommunikationsplan är problematiskt då lojalitet vid kommunikation inte krävs av anställda i offentlig sektor.

Dokumentet lider av en grundläggande oklarhet ifråga om den handlar om all kommunikation eller bara om kommunikation i högskolans namn. Om den läses som en instruktion till anställda med särskild kommunikationsfunktion är den inte anmärkningsvärd. Men det är inte den enda möjliga läsarten. Den kan också läsas som att den handlar om all kommunikation. I så fall strider den mot

ytrandefriheten på fler punkter än en. Vidare sägs inte klart och tydligt att medarbetarna har meddelarfrihet samt ytrandefrihet, vilket de flesta andra planer framhåller, utan en i sammanhanget ovanlig formulering har valts. Policyn uppfyller inte JK:s krav att det ska tydliggöras vilken form av kommunikation det handlar om. Man kan inte heller säga att den klart "tar sikte" på det ena eller det andra.

Malmö högskola

Betyg: underkänt, med kanadaklausul

Här är ett utdrag ur Malmös policy:

"Varje medarbetare ansvarar för:

- Att svara enligt policyn på direkta frågor från massmedia och hänvisa till kommunikator i de fall man inte kan besvara massmedias frågor.
- Att alltid hålla kommunikator underrättad vid presskontakter."

Kommentar: Det sista är en "kanadaklausul" som flagrant strider mot meddelarfriheten (närmare bestämt mot anonymitetsskyddet, enligt JK:s beslut från 2001).

I policyn finns också mycket tal om ambassadörskap och "vi-känsla", som för tankarna till New Public Management.

Mittuniversitetet

Betyg: underkänt

"All kommunikation, såväl internt som externt, ska genomsyras av varumärket Mittuniversitetet."

"Syftet med varumärkeskommunikationen är att den ska bidra till att skapa en tydlig bild som också särskiljer Mittuniversitetet från andra lärosäten. Den ska även skapa positiva attityder till samt öka intresset för Mittuniversitetet på lång sikt bland potentiella studenter, framtida medarbetare och forskningsfinansiärer."

"All kommunikation ska spegla Mittuniversitetets kärnvärden, det vill säga det som särskiljer Mittuniversitetet från andra lärosäten

- Närhet
- Nytt
- Nyfikenhet"
-

Kommentar: Dessa krav måste ses som krav på innehållet i kommunikationen och är därmed inte förenliga med ytrandefriheten. Planen utmärks av långtgående NPM-tänkande.

Sveriges lantbruksuniversitet

Betyg: underkänt

"Varje medarbetare och student har ett ansvar att söka information (som krävs för arbetet) och att kommunicera med kollegor och chefer om förhållanden som har betydelse för verksamheten."

Kommentar: Det senare strider mot meddelarfriheten/anonymitetsskyddet. En anställd har t ex rätt att berätta om *miss*förhållanden som har betydelse för verksamheten utan att kommunicera med kollegor och chefer.

Stockholms universitet

Betyg: väl godkänt

Kommunikationspolicyn tar redan inledningsvis klart sikte på syftet att ge stöd till dem som arbetar specifikt med kommunikation i universitets namn: "Kommunikationsplattformen är en grund för samtliga som arbetar med information och kommunikation i organisationen." Även i övrigt finns det inte mycket att anmärka på från ytrandefrihetssynpunkt. Den enda policyn som utan tvekan uppfyller JK:s krav.

Uppsala universitet

Betyg: underkänt

”Alla kommunikationsaktiviteter ska vara i samklang med universitetets jämställdhets- och likabehandlingssträvanden.”

Kommentar: Detta strider mot yttrandefriheten då det rör sig om begränsningar av yttrandes innehåll. Vad händer om en forskare förespråkar mindre jämlikhet mellan könen? Vad betyder ”samklang” här? ”Varje enskild medarbetare och student har ett eget ansvar att söka information och kommunicera med kollegor, lärare och chefer inom universitetet om förhållanden som har betydelse för verksamheten.”

Kommentar: Det senare strider mot meddelarfriheten/anonymitetsskyddet. Se även SLU ovan för samma regel. Policyn avslutas med en ”underordningsklausul” likt den hos Chalmers. Den är suboptimal av samma skäl som noterades i avsnittet om Chalmers.